

Jafnréttisþing 2011

Dregur Evrópa vagninn?

Áhrif dóma Evrópudómstólsins á þróun íslensks réttar.

Elsa S. Þorkelsdóttir,
lögfræðingur.

Löggjöf Evrópusambandsins

- 141 gr. Amsterdamsáttmálans – áður 119. gr. Rómarsáttmálans.
- Viðbót 3. mgr. : fyrirmæli um að tryggja beri meginregluna um jöfn tækifæri og jafna meðferð kvenna og karla í atvinnu og starfi, þ.m.t. jöfn laun fyrir jöfn eða jafnverðmæt störf.
- Tilskipun nr. 54 /2006 EC on the implementation of the principle of equal opportunities and equal treatment of men and women in matters of employment and occupation.

Áhrif Evrópulöggjafar á íslenska löggjöf

- Lög nr. 28/1991, nr. 96/2000 og nr. 10/2008
  - Ákvæði um kynbundna og kynferðislega áreitni.
  - Ákvæði um ráðstafanir til að gera starfsmönnum óháð kyni kleift að samræma fjölskyldu- og atvinnulíf.
  - Sönnunarbyrði í málum fyrir kærunefnd og dómstólum. Samræmt með lögum 96/2000.
  - Bein og óbein mismunun.

Samningurinn um hið evrópska efnahagssvæði

- Hver samningsaðili skal tryggja og viðhalda beitingu þeirrar meginreglu að karlar og konur hljóti jöfn laun fyrir jafna vinnu, sbr. 69. gr. EES.
- Hugtökin laun og laun án mismununar, sbr. 69. gr. EES.
- Samningsaðilar skuli stuðla að því að meginreglan um jafnrétti karla og kvenna verði virkt með því að hrinda ákvæðunum sem tilgreint eru XVIII viðauka í framkvæmd. (Í þeim viðauka eru þág. tilskipanir ESB tilgreindar), sbr. 70. gr. EES

Samræming dóma á hinu evrópska efnahagssvæði

- Túlka ber ákvæði EES samningsins til samræmis við dóma Evrópudómstólsins sem þegar hafa gengið, þ.e. fyrir 1. jan.1993, sbr. 6. gr. EES
- Sambærilegt ákvæði í samningnum um stofnun Efta dómstólinn og ESA – með þeirri mikilvægu viðbót að einnig skuli horft til dóma sem uppkveðnir eru eftir 1. jan 1993, sbr. 3. gr. samningsins.

Samræming íslenskrar löggjafar og dóma við löggjöf og dóma ESB

- 69. gr. kveður á um jöfn laun fyrir jafna vinnu og vísar til tilskipana ESB.
- Íslensk lög um jafnan rétt og jafna stöðu fram til ársins 2008 kváðu á um að greiða skyldi konum og körlum jöfn laun og að þau skuli njóta sömu kjara fyrir jafnverðmæt og sambærileg störf.
- Í 19. gr. nógildandi laga nr. 10/2008 takmarkast ákvæðið við sömu eða jafnverðmæt störf – skilyrðið um sambærileika felld út.
- Dómar Hæstaréttar um launajafnrétti kynja.

Dómar Evrópudómstólsins um launajafnrétti kynja

- Hugtakið mismunun vegna kynferðis.
  - Mismunur sem á rót í kynferði starfsmanna, þ.m.t. bein og óbein mismunun
  - Ekki krafa um ásetning
  - Meðganga per se ólögmæt mismunun
  - Skipt eða öfug sönnunarbyrði
  - Krafan um gagnsæi launakerfis og eftiráskoðun
  - Samanburður milli hópa starfsmanna af gagnstæðu kyni
  - Meginreglan verður að virka í reynd, horfa ber til niðurstöðu

Dómar Evrópudómstólsins frh.

- Hugtökin laun og kjör.
  - Hvað teljast laun og kjör
  - Meginreglan um launajafnrétti skal taka til sérhvers þáttar kjara
  - Má réttlæta launamun á einum þætti kjara sem er verri en hjá samanburðaraðila með tilvísun í annan þátt kjara sem er betri en hjá samanburðaraðila. Hrd. 1997, bls. 1008.

Dómar Evrópudómstólsins frh.

- Hugtökin sömu störf og jafnverðmæt störf
  - Meginreglan er að innlendra dómstóla sé að meta
  - Horft skal til inntaks starfa
  - Inntak starfa má ekki per se fela í sér kynjamismunun

Dómar Evrópudómstólsins frh.

- Hlutlæg og málefnalegar ástæður sem réttlætt geta launamun:
  - Sveigjanleiki í starfi
  - Menntun
  - Starfsreynsla
  - Starfstími hjá atvinnurekanda
  - Markaðsaðstæður
  - Sérstök hæfni starfsmanns

Evrópudómar sem vísað er til

- J. P. Jenkins gegn Kingsgate Ltd. Mál nr. 96/80.
- Bilka Kaufhaus gegn Weber von Hartz. Mál nr. 170/84.
- Dekker gegn Stichting Vormingscentrum Voor Jonge Volwassen Plus. Mál nr. 177/1988.
- Handels og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark gegn Dansk Arbejdsgiverforening f.h. Danfoss. Mál nr. 109/1988.
- Enderby gegn Frenchay Health Authority. Mál nr. 127/92

Evrópudómar sem vísar er til, frh.

- Barber gegn Guardian Royal Exchange Assurance Group. Mál nr. 262/88
- Macarthy Ltd. Gegn Smith. Mál nr. 129/79
- Rummler gegn Dato-Druck GmbH. Mál nr. 237/85
- Specialarbejderforbundet i Danmark gegn Dansk Industri, f.h. Royal Copenhagen A/S. Mál nr. 400/93